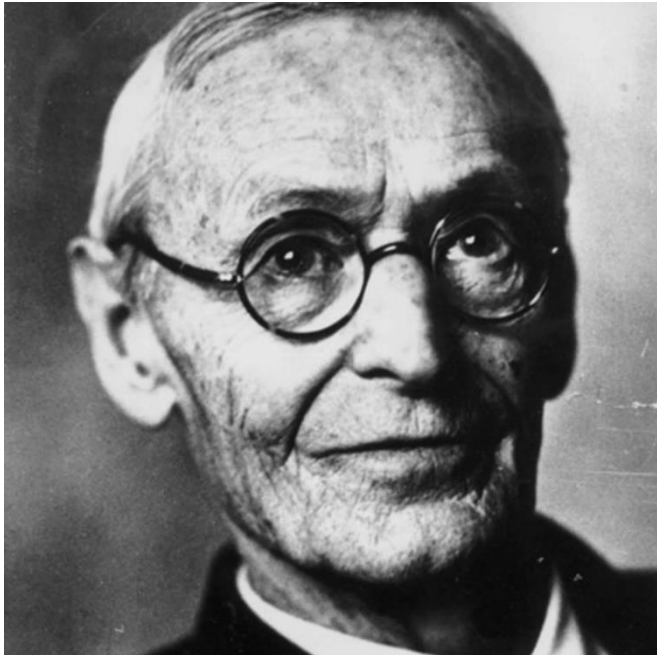

Bron:

Hermann Hesse
Tussen Oost en West – Wat ik geloof
Uitg. Lemniscaat

Hermann Hesse (1877-1962)

U hebt mij een paar stichtelijke boekjes gestuurd en daarbij geschreven: 'Er is een levende God. Waar staat het geschreven dat ik dit niet ook aan u mag mededelen? Alle andere goden zijn dood.' Het staat natuurlijk nergens geschreven dat u mij deze mededeling niet moogt doen. Zij doet mij, evenals alle in het wilde weg ondernomen bekeringspogingen, ietwat wonderlijk aan en uiteindelijk onnodig. Wat u weet over het bestaan van God, deelt u mee aan een oude man wiens ouders en grootouders niet alleen in naam, maar in hun leven en daden christenen waren en heel hun leven in dienst van het Koninkrijk Gods hebben gesteld. Door hen ben ik opgevoed, van hen ontving ik de Bijbel en de geloofsleer; hun niet gepreekte, maar doorleefde christendom is onder de machten die mij opgevoed en gevormd hebben, de sterkste geweest. Daarom klinkt voor mij uw mededeling een beetje overbodig, ongeveer alsof iemand mij in april zou mededelen dat het nu lente is, en in oktober dat het nu herfst is geworden.

Dit is het éne wat mij aan uw zo goed en vriendelijk bedoelde groet enigszins bevreemd heeft. Maar het is in die weinige regels van u niet het enige en het was lang niet voldoende geweest om mij tot antwoorden te bewegen.

Nee, er staat in uw miniatuurbriefje nog een andere zin, die verkeerd en onverantwoord is, en die dwingt mij tot een antwoord. Die zin luidt: 'Alle andere goden zijn dood.'

Ik weet niet in hoeveel landen van de wereld u gewoond hebt, hoeveel volken, talen en literaturen u hebt leren kennen. Maar ook als u tien of twintig talen, religies en literaturen tot op de grond had bestudeerd, zoudt u nog geen recht hebben zulk een verkeerde, dwaze en aanmatigende uitspraak te doen.

U stelt vast: 'er is een levende God', en ik geef u daarin gelijk.

Maar welke God het is, die u alleen levend noemt, terwijl alle anderen dood zijn, zie ik uit de traktaatjes die u mij toezond. Het is de God der protestantse christenen, in het gunstigste geval die van een kerk, maar misschien ook maar die van een sekte, een kleine gemeenschap van gelovigen die met hun geloof ernst maken. Deze God is voor u de 'levende', en alle anderen verklaart u, zeer uit de hoogte, voor dood.

Welnu, buiten de gemeenschap, of zo u wilt buiten de kerk waar-
toe u behoort, zijn er nog vele honderden miljoenen mensen van
alle rassen en talen, die eveneens aan een levende God geloven en
hem dienen. De God van deze gelovigen, die in getal hen die tot
uw kerk behoren, vele malen te boven gaan, is waarschijnlijk voor
velen van zijn dienaren (niet voor allen) precies zo als de uwe, de
enig levende en geldige God, naast wie alle andere goden, ook de
uwe, waarde zuster, 'dood' en ongeldig zijn.

De God der vrome joden bijvoorbeeld is geenszins de uwe, want hij
is wel het oorspronkelijke beeld waarnaar de uwe gevormd is, maar
hij is beslist niet die God die zijn Zoon mens heeft laten worden.
En zo zijn al de goden die door gelovige mohammedanen, door ge-
lovige Indiërs, Tibetanen of Japanners worden vereerd, heel ver-
schillend van de uwe, en toch is ieder van dezen zeer levend, zeer
werkzaam; ieder van hen helpt talloze mensen het leven te dragen,
het leven te heiligen, zich in het lijden te schikken en de dood goed
te doorstaan.

Aan al deze miljoenen vrome, troostzoekende gelovigen, die naar
een waardigheid en heiliging voor hun arme leven streven, heeft de
éne levende God zich op iets andere wijze geopenbaard dan aan u
en uw kerk, en al deze goden en leer- en geloofsvormen verklaart
u onvervaard en alwetend voor nietig. Daarvoor is een moed zonder
weerga nodig, waarom ik u zou kunnen bewonderen, als het niet
zo'n trieste en goedkope moed was. Hij berust niet op superioriteit,
maar op onwetendheid betreffende de werkelijkheid, op partijgeest.
Ik zal voor en na aan de levende God blijven geloven en juist daar-
om steeds van zijn bestaan overtuigd zijn, omdat hij zich niet
eens en ergens geopenbaard heeft, maar honderdmaal, in honderd
vormen, beelden en talen.

Nee, de andere goden (zij die er anders uitzien dan de uwe) zijn

niet dood, dat kan ik u verzekeren. Goddank leven zij, en wanneer
een van deze vele verschijningsvormen van de Ene verbruikt raakt
en verouderd, dan heeft de Levende al lang nieuwe gestalten ge-
reed, waarin hij verschijnen kan. Hij overleeft de volkeren, hij
overleeft de religies en de kerken, ook de uwe.

37 (1950)

U bent christen in die zin dat u aan de enigheid en de alleenzalgig-
makendheid van het christendom gelooft. U meent medelijden te
moeten hebben met de gelovigen van andere religies, omdat zij geen
Heiland en Verlosser hebben. Dit is echter, tenminste naar mijn
mening en ervaring, een volkomen vergissing. De Japanse boed-
dhistische monnik of de Hindoe die in Krisjna gelooft, leeft en sterft
in zijn geloof even vroom, vertrouwend en geborgen als de christen.
En dan hebben oosterse religies nog wat vóór: zij hebben noch
kruistochten, noch ketterverbrandingen, noch joden-pogroms voort-
gebracht, dat was aan de christenen en aan de Islam voorbehouden.
Luther heeft over de joden geschreven in woorden die door geen
Hitler of Stalin overtroffen zijn in brute en moordzuchtige inbeel-
ding van in zijn recht te staan. Zeker, daaraan heeft Jezus geen
schuld. Maar men kan Jezus liefhebben en toch die andere wegen
tot de zaligheid, die God aan mensen gewezen heeft, in hun volle
waarde laten gelden.

38 (1950)